

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИ ТРУДОВЕ

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“ в област на висшето образование 1. „Педагогически науки“, професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по...“, специалност „Педагогика на обучението по Здравни грижи“, обявен в Държавен вестник, бр. 62/ 06.08.2019 г.

на

Доц. Елена Грозева Желева, доктор по педагогика
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“ – Варна
Филиал - Сливен

В конкурса за професор участвам с 85 пълнотекстови публикации, 15 от които са включени в справката за покриване на минималните наукометрични изисквания (т.7). За рецензиране представям 70 пълнотекстови публикации. Всички са отпечатани след заемане на академичната длъжност „Доцент“. Представям един монографичен труд и 3 самостоятелни учебника.

Публикациите за рецензиране са представени в академична справка и списък с поредни номера, обозначени с арабски цифри. Според начина на представяне научните трудове са разпределени в три раздела, обозначени като: монографии; самостоятелни учебници; пълнотекстови статии на български и чужди езици. В други два списъка са представени монографии, самостоятелни учебници и пълнотекстови публикации, които са отпечатани преди заемане на академичната длъжност „Доцент“, и не са представени за рецензиране в рамките на настоящия конкурс, в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Те са:

- Един **автореферат** на тема **“Учебно-практическите занятия за формирането на бъдещия специалист в медицинския колеж“**, автореферат на дисертация за получаване на научната степен „доктор“, София, 2005г., 48 страници.
- Един **монографичен труд** на тема: **“Методика на практическата подготовка на медицинските специалисти”**, с ISBN 978-954-8606-51-6, «ЕКС – ПРЕС», 2007г., 155 страници.
- Три **самостоятелни учебника**:
 - ✓ **I. Общи и специални сестрински грижи /теоретични аспекти/**, с ISBN-10: 954-487-075-X, ISBN-13: 978-954-487-075-1, АД «ЛИТЕРА ПРИНТ», 2006г., 460 страници.
 - ✓ **II. Общи и специални сестрински грижи /практико – приложни аспекти/**, първа книга. ISBN: 978-954-8686-27-1, «ЕКС– ПРЕС», 2007г., 376 страници.
 - ✓ **III. Общи и специални сестрински грижи /практико – приложни аспекти/**, втора книга, с ISBN: 978-954-8686-28-8, «ЕКС – ПРЕС», 2007г., 439 страници.
- 21 от публикациите са отпечатани в български сборници с научни статии и 13 в чужбина, които са рецензирани и имат ISBN.

В представените за рецензиране научни трудове и пълнотекстови публикации за участие в настоящия конкурс съм самостоятелен автор. Представена е Академична справка на научните публикации (Документ №20). Разпределението на публикациите е

направено според годината им на издаване. С арабска цифра е посочен поредният им номер от списъка на научните трудове.

Най-съществената част от публикационната активност по отношение, както на количествените показатели, така и на качествените - значимостта на постигнатите резултати, е свързана с **методиката на обучение по здравни грижи**.

Монографичният труд **«Методика на обучението по здравни грижи»**, с ISBN 978-954-490-647-4, "ЕКС-ПРЕС" – Габрово; 2019г., 336 страници е посветен на особено значим проблем – обучение по здравни грижи на студенти от регулираните специалности – медицинска сестра, акушерка, рехабилитатор и други. В основата на съдържанието ѝ стои тезата, че формирането на професионална пригодност, на готовност и по – голяма увереност у бъдещите здравни специалисти, се обуславя от задълбоченото овладяване не само на теоретичните знания, но и от практическите умения, навици и компетенции. Разработената монография има за цел да докаже необходимостта от качествено нова организация на учебно – възпитателния процес, провеждан във висшите училища, които подготвят бъдещите здравни специалисти. Очертани са основните въпроси и направления, теоретичните занятия, учебно – практическите занятия, клиничната практика и преддипломния стаж в системата на теоретико – практическата подготовка и обучение на специалистите по здравни грижи.

Разкрита е подготовката на студентите за предстоящата им самостоятелна професионална дейност. Обосновани са онези организационно–педагогически условия, които ще съдействат оптимално за изменение и формиране на професионални знания, умения, навици и компетенции у обучаващите се здравни специалисти. Анализът позволява да се установи, че всичко от предлаганите лекции, учебно-практически занятия, клинична практика и преддипломна стаж, провеждани в съответствие с методиката на обучение по здравни грижи във висшето училище, е условие и фактор за формирането на бъдещия здравен специалист – медицинска сестра и акушерка.

В разработените три самостоятелни учебника:

- **I. "Общи и специални сестрински грижи – теоретични аспекти"**, ISBN 978-954-8606-90-5. "ЕКС-ПРЕС" – Габрово, 2008г., 320 страници;
- **II. "Сестрински и акушерски грижи – философски аспекти"**, второ преработено и допълнено издание. ISBN: 978-954-490-420-3. «ЕКС – ПРЕС» – Габрово, 2013г., 300 страници;
- **III. "Общи и специални сестрински грижи /практико-приложни аспекти/ - I-ва книга"** /второ преработено издание/. ISBN: 978-954-490-269-8. «ЕКС–ПРЕС» – Габрово; 2011г., 444 страници; се предлага на студентите учебно съдържание със специфични характеристики.

В тези учебници са включени всички особености на педагогическата среда, болничната и извънболничната обстановка и условията, при които се провежда обучението на медицинските сестри и акушерки. Те създават условия за формирането на професионални знания, умения, навици и компетенции у бъдещите медицински специалисти. Включват всички модули, заложи в учебния план на регулираните професии – медицинска сестра и акушерка: Философия и въведение в сестринските грижи. Теоретични основи; Философия и въведение в сестринските и акушерски грижи. Теоретични основи; Практически основи на сестринските грижи.

Целта им е усвояването на:

- **Знания** за: хигиенните грижи; соматичните показатели; храненето; прилагането на лекарствените средства; инжекционна техника; десмургия; специалните грижи за болни със: соматични, хирургични и онкологични заболявания; специални грижи в педиатрията; специални грижи за неврологично, психично и инфекциозно болни; специални грижи за родилка и новородено, за възрастни, за деца и възрастни с увреждания; специални грижи за очни и ушно-носно-гърлени заболявания; специални грижи по домовете; специални грижи в реанимацията и интензивната терапия; палиативни грижи.
- **Умения** за: подреждане на болнично легло; тоалети; антропометрични измервания; изследване и регистриране на соматичните показатели /температура, пулс, дишане, кръвно налягане и диуреза/; хранене /на новородено, кърмаче и тежко болен пациент/; изписване, получаване, разпределение, съхранение, раздаване и отчет на лекарствата; подготовка за инжектиране и инжекционна техника; извършване на превръзки; подготовка на болен за изследване; полагане на общи и специални здравни грижи за нуждаещия се човек-дете или възрастен.

Използването на методиката в учебните помагала повишава времето за извънаудиторна самостоятелна работа и по този начин се увеличава времето за самостоятелна работа на студентите по време на самото учебно-практическо занятие и клинична практика. Това помага за правилното и качествено усвояване на знания, професионални умения, навици и компетенции. В същото време, преподавателите по здравни грижи трябва да откриват онези моменти в учебното съдържание на методиката, които биха обогатили знанията, уменията и професионалните навици и компетенции на студентите, биха преустроили мисленето им и биха ги мотивирали при вземането на правилно решение и изява в прилагането на качествени здравни грижи за нуждаещите се пациенти. Само тогава всеки преподавател по здравни грижи, сам ще вижда и използва, отразеното в методиката съдържание по посока на формиране на качествен здравен специалист. Той би могъл да определи онези проблеми, които биха насочили студентите към задълбочен размисъл и анализ в областта на избраната от тях хуманна професия.

Пълнотекстовите публикации представени за рецензиране са съществена част от научната продукция. Важно място в нея заемат: както изискванията за реализиране на формиращата функция на методиката на обучение по здравни грижи (№ 1), така и условията и факторите, реализиращи тази функция на практическото обучение във висшето училище, обучаващо здравни специалисти (№44).

Формирането на професионални компетенции у бъдещите здравни специалисти чрез **методиката на обучение по здравни грижи** изисква прилагането на съвременните технологии в медицината. Тя предлага унифициране и стандартизиране на обучението им, така че, те да са мобилни и конкурентноспособни (№ 12, №14).

Методиката на обучение по здравни грижи съдейства за оптимално организиране и управляване на учебния процес. Тя създава условия за активна и планомерна учебно-познавателна дейност. Чрез нея се усвояват професионални и морални знания, умения и компетенции. Формират се професионално значими личностни качества, необходими за бъдещата професионална дейност на всеки здравен специалист (№ 15).

Качеството на обучение по здравни грижи във висшето училище е необходимо да се повишава непрекъснато, съобразно нарастващите нужди на населението от правилни и навременни здравни грижи. Това изисква добра организация и управление на учебния процес; усвояване на професионални и морални знания, умения и компетенции;

формиране на професионално значими личностни качества у бъдещия специалист по здравни грижи (№ 30).

Практическото обучение във висшето училище е фактор за формиране на професионални умения и компетенции. Методиката на обучение по здравни грижи предлага възможности разнообразни технологии и практически решения на здравен проблем, съобразно конкретната ситуация. Технологиите съдържат елементи на стандартизация и иновация на преподаване. Те имат комплексен и йерархичен характер, разкриват комплекс от механизми, които могат да решат дадения професионален проблем. Ефективността на технологията в учебния процес на висшето училище, подготвящо здравни специалисти, се установява по пътя на емпиричната проверка на получените резултати от обучението. В представената технология на методиката на обучение по здравни грижи на студентите се съчетават в диалектично единство технологията на дейността на бъдещите здравни специалисти и технологията на дейността на преподавателите по здравни грижи. Технологията е гъвкава и разнообразна по отношение на студентите и персонализирана по отношение на дейността на педагога. Тя не изключва проявата на творчество и иновации при реализирането на педагогическото взаимодействие (№47, № 50).

Методиката на обучение по здравни грижи е условие и фактор за активизиране на познавателната активност на студентите във висшето училище (№ 8) и повишаване качеството им на подготовка (№ 5). Методиката на обучение по здравни грижи в учебния процес на висшето училище, подготвящо здравни специалисти, активно участва във формирането на професионални компетенции, които допринасят за облекчаване на промените, свързани с рязкото нарастване на броя на възрастните хора; увеличаване на хроничната заболяемост и болестите, свързани с качеството и стила им на живот (№ 20). Използването на методиката на обучение повишава качеството на здравните грижи. Изразява висок професионализъм на здравните специалисти и минимален риск за пациента (№ 24).

Резултатите от използваната методика на обучение по здравни грижи показват професионалното партньорство и взаимодействие между преподавателите по здравни грижи и студентите – бъдещи здравни специалисти. Специфичните особености на взаимодействието преподавател – студент – пациент във висшето училище, подготвящо специалисти по здравни грижи са разкриване на стимулаторите на процеса на обучение; анализиране на общуването преподавател – студент – пациент в процеса на обучението; разкриване възможността на преподавателя да оперира с изучавания материал; проучване личния опит на студентите, използван в процеса на обучението и ролята му за усвояване на учебния материал; установяване необходимостта на студента от потребност за самоизявяване в процеса на обучението; установяване индикатора на доверието в субект-субектните отношения (№ 2, № 7).

Методиката на обучение по здравни грижи в учебния процес на висшето училище в системата за подготовка на специалистите по здравни грижи изисква да се подготвят студентите да полагат качествени здравни грижи за нуждаещите се пациенти (№ 21, № 27). Разработеното учебно съдържание в методиката мотивира студентите за работа в симулирана учебна и реална болнична среда. Преподавателят осъществява педагогическите си функции, направлява процеса на реализирането на учебно - възпитателните цели, насочва студентите по-добре да осмислят своята бъдеща професионална дейност – предоставяне на здравни грижи на здравия и болен човек.

Студентите, като субекти на учебния процес, оказват обратно въздействие върху преподавателя, съдействат за усъвършенстването на неговото педагогическо майсторство и за по – доброто изпълнение на професионалните му функции. Преподавателите разкриват мотивите си при обучаване на студентите в конкретната ситуация и присъствието на пациента, стимулират интелектуалната и емоционална активност на студентите в процеса на взаимодействието.

Проблемността в подготовката на специалистите по здравни грижи се реализира чрез придобиване на професионална компетентност при определяне и решаване на приоритетни проблеми, които са основа в бъдещата професионална реализация на специалистите. Студентите ежедневно преодоляват множество проблемни ситуации. Справянето с тях изисква по време на обучението да разрешават ситуационни задачи, които ще им позволят да придобият опит и да формират личностни качества за бързо и точно професионално поведение (№ 40).

Педагогическата среда във висшето училище като условие и фактор за саморазвитие на личността на бъдещия специалист разкрива възможността на преподавателя да оперира с изучавания материал в процеса на обучението, предизвиквайки взаимна емоционална и познавателна активност със студентите и пациентите. Установява се необходимостта студентите да говорят за потребността им от самоизява в процеса на обучението. Те установяват степента на успеха на преподаването и определят толерантността на преподавателя към пропуските в знанията и личния опит на студентите. Анализира се ефективността на преподавателя относно предаването не само на знания и собствен опит, но и личностната му мотивираност в процеса на обучението. Установява се индикаторът на доверието в субект-субектните отношения. Разкриват се мотивите на преподавателите при обучаване в конкретна реална болнична среда с пациент и се стимулира интелектуалната и емоционалната активност на студентите (№42, №52, № 56). Педагогическата среда във висшето училище е и условие и фактор за усвояване на професионално значими и морални знания, умения и компетенции, необходими за всеки здравен специалист.

Методиката на обучение в областта на здравните грижи е технология в обучението на бъдещите здравни специалисти. Непрекъснатото нарастване на потребностите на пациентите от качествени медицински и здравни грижи се обезпечават чрез обучението на здравните специалисти и формирането на професионалните им компетенции. Това допринася за облекчаване на промените, свързани с рязкото нарастване на броя на възрастните хора и увеличаване на хроничната заболяемост и болестите, свързани с качеството и стила им на живот (№ 10).

Процесите на глобализация поставят все по-настоятелно проблема за качеството на обучение на специалистите по здравни грижи във висшето училище. Учебният процес в него има важната социална задача да подготвя специалисти, способни да извършват качествена професионална дейност с изградени добродетели. Методиката на обучение по здравни грижи определя целите на преподаването и формиране на професионални компетенции у студентите, необходими им в професионалната дейност. Преподавателят с дейността си е основен фактор за това.

Методиката на обучение по здравни грижи като професионално партньорство и взаимодействие между преподавателите по здравни грижи и бъдещите здравни специалисти изисква прилагането на комплексни подходи за повишаване на съвременните изисквания в обучението на студентите във висшето училище.

Предизвикателствата на времето обуславят необходимостта от подготовка на здравни специалисти, способни да мислят глобално, но съобразно конкретните условия; да са готови да управляват собственото си развитие; да поемат отговорност за собствената си професионална дейност; да живеят и работят заедно с другите хора.

Съвременните дидактически технологии намират приложение в подготовката и провеждането на учебно-възпитателният процес във висшето училище. Това предполага повишаване качеството на полаганите специални, интегрални и комплексни здравни грижи за пациента (№ 4). Всяка здравна грижа, приложена във вид на алгоритъм има предимства: извършва се качествено, спазват се правилата за нейното извършване; формира се клинично мислене; гарантира се успешното използване на наличните знания за точното, правилното и качествено полагане на здравната грижа. Активизиращите учебни технологии, прилагани в учебните форми за практическото обучение (№ 63) и дидактическите условия за организация и управление на самостоятелната работа на студентите (№ 31) са основата в практическата подготовка на специалистите, тъй като професионалното им поведение трябва да бъде строго алгоритмизирано (№ 48, № 62). Съвременните дидактически технологии подпомагат професионалното развитие на специалистите (№67), както и формирането на професионални умения и компетенции у тях. Интерактивните умения като методически проблеми у преподавателите по здравни грижи (№ 17) са основни при формирането на специалистите по здравни грижи.

Основните насоки на педагогическата дейност в здравеопазването и в подготовката на специалистите по здравни грижи във висшето училище са насочени към: подготовката на висококвалифицирани специалисти по здравни грижи; мултидисциплинарен подход в здравеопазването; непрекъснато обучение на здравните специалисти и високо качество на обучението им чрез иновативни педагогически технологии; участие в разработването и осъществяването на научноизследователски проекти в областта на здравните грижи.

Учебният процес във висшето училище има важната социална задача да подготвя специалисти, способни да извършват качествена професионална дейност с изградени добродетели. Обучението на специалистите по здравни грижи за работа с деца и възрастни със специални потребности се провежда във висшето училище, съобразно Единните държавни изисквания.

Специфика на обучението на специалистите по здравни грижи за работа с деца и възрастни със специални потребности (№ 3) предполага прилагането на методиката на обучение в условията на взаимодействието медицински специалисти – деца и възрастни със специални потребности (№ 6, № 11, № 13); обучението на медицинските сестри за полагане на сестрински грижи за деца и възрастни с физически проблеми (№ 60), както и университетската подготовка на медицинските сестри за работа с деца и възрастни със специални потребности (№ 22, № 34).

Методиката на обучение по здравни грижи е иновативно условие и фактор за формирането на бъдещите медицински специалисти (№ 9). Приложението на методиката предполага иновативността на подходите, които определят единството между преподаване и формиране на професионални компетенции. Иновативните подходи допълват традиционно използваните подходи и се използват, както от преподавателите, така и от студентите.

Постиженията в областта на медицинската наука и практика налагат обновяването на теорията за здравето и болестта. Поставят се нови изисквания към подготовката на

здравните специалисти с висше образование. Новите предизвикателства обуславят необходимостта от подготовката на специалисти, способни да мислят глобално, но съобразно конкретните условия, да са готови да управляват собственото си развитие, да поемат отговорност за собствената си съдба, да живеят и работят заедно с другите.

Учебно-възпитателният процес, провеждан във висшето училище, подготвящо здравни специалисти до голяма степен зависи от преподавателя, неговата личност, професионална дейност, стил на общуване и ръководство. Процесът на личностно-професионалното развитие на бъдещия здравен специалист, включва целенасоченото, системно и специално организирано взаимодействие между субектите на образованието и възпитанието, между обществото и личността, между индивида и социалните общности. Преподавателят има важната социална задача да подготвя специалисти, способни да извършват качествена професионална дейност и с изградени добродетели, нужни им за осъществяване на ежедневната хуманна дейност.

Личностно-професионално развитие на преподавателя по здравни грижи във висшето училище (№ 28, № 46), преподавателят по здравни грижи-медицински професионалист и педагог (№ 19, № 45), етика и култура на организационното поведение (№ 23) са разгледани в посочените публикации.

Личностно-професионално развитие на бъдещия специалист по здравни грижи във висшето училище е процес на изграждане и усъвършенстване на неговата система от убеждения, ценности, миросглед, нравствено-психически качества, стил на мислене, начин на живот и професионални изяви. Индивидуалният път на личностното и професионално развитие на специалиста по здравни грижи е система от многократни преходи от по-просто равнище към по-сложно. Процесът на личностното и професионално развитие на бъдещия специалист по здравни грижи във висшето училище носи основните характеристики на възпитателния му процес (№ 38).

Физическото възпитание и спорта като мотивация за здравословен начин на живот и професионална потребност у бъдещите здравни специалисти са представени в публикациите № 29, № 64, № 65. Физическото възпитание във висшето училище е целенасочен и организиран процес, създаващ оптимални условия за постигане на здравословен статус на студента по здравни грижи. След максимално използвания физически потенциал на студента у него се формират умения за поддържане и саморазвитие на оптимален здравословен статус, за цялостното развитие на студентската личност.

Превенцията за укрепване и съхраняване здравето на бъдещите специалисти по здравни грижи е разгледана в статията под № 25. Здравната мотивация и професионалната потребност от физическо възпитание и спорт на специалистите, обучаващи се във висшето училище се определя като конкретен тип, система от жизнени дейности, насочени към съхранение и подобряване на здравето им (№ 16). Постигането на оптимален здравословен статус е синтезиран израз на основните, типични за студента черти на позитивно здравно поведение. Физическото възпитание води до постигане на оптимален здравословен статус на студента, обучаващ се за специалист по здравни грижи, тъй като физическото благополучие и добрата физическа подготовка са важно условие и предпоставка за добро здраве и висока професионална реализация при полагане на здравни грижи за човека – здрав или болен. Здравният специалист се счита за физически пригоден, когато е в състояние да отговори ефективно на обикновените и необичайните изисквания, с които се среща ежедневно в реалната болнична среда.

В тази връзка са очертани и медико-педагогическите аспекти за здравословния начин на живот у бъдещия специалист по здравни грижи (№ 39). В светлината на съвременната теория здравето се разглежда като фактор за качеството на живота. Здравословният стил на живот на здравния специалист е цел и резултат от степента на изграденост на здравната му култура. Системното здравно възпитание и образование във висшето училище е необходимо условие за овладяване на знания и формиране на умения за физическо и психическо здраве.

Хуманизацията на обучението на специалистите по здравни грижи е друг основен проблем в публикациите (№ 58, № 66, № 69). Хуманизирането на педагогическия процес във висшето училище при обучението на специалистите по здравни грижи се постига чрез творческото общуване между преподавателя и студента. С помощта на различни педагогически форми и методи на общуване се формират у бъдещите специалисти човешки взаимоотношения, които се проявяват при ежедневното общуване и обгрижване на пациента.

Педагогическият процес във висшето училище е оптимален, ако се: предлага научно прецизна информация за полагане на общи и специални здравни грижи за човека – здрав или болен; разкрива цялостната система на научното медицинско познание; отчита степента на формираност на интелектуалната и морална култура на бъдещите здравни специалисти, техните потребности и интереси в областта на медицинското научно познание; професионалната значимост на предлаганата медицинска информация; установяване на хармония между предлаганите знания и очакванията на студентите; развиване на творческото мислене на студентите; овладяване на умения за оптимално личностно и групово общуване; овладяване на медицински знания и формиране на професионални умения и навици; утвърждаване на хуманни отношения между преподавател – студент – медицински екип – пациент – близките на пациента, отношения на взаимно уважение и зачитане.

Методиката на научно-приложните изследвания, проучвания и публикации в сестринските грижи е друг проблем, развит в публикациите (№ 70). Научните медико - педагогически изследвания във висшето училище са насочени към решаване на проблемите в обучението и възпитанието на специалистите по здравни грижи. Основна тяхна характеристика е генерирането на нови идеи и достигането до ново знание за изследвания обект. Те са процес на получаване на информация за медико – социалните и педагогически процеси и явления. Тази информация се използва за тяхното описание, обяснение и прогнозиране. За успешното цялостно представяне на едно цялостно медико – педагогическо изследване е необходима предварителна подготовка, с последващо диагностициране и анализ на получените резултати и тяхното внедряване в практиката (№ 33).

Проблемите в **професионалната подготовка на специалистите по здравни грижи** започват от началото на обучението им и завършват в края. Цялостната личност на студента, обучаващ се във висшето училище, е поставена пред значително натоварване на паметта, мисленето и останалите му психични процеси. Рязко е нарастнала необходимостта от високо квалифицирани специалисти по здравни грижи. Важно е те да придобият не само научно познание и да се запознаят с новите технологии, но също така и да усвояват такива знания, умения и навици, с които да отговарят на изискванията на социалната и на здравната политика, както и на стандартите за качество на здравните грижи (№ 36).

Учебно–възпитателният процес във висшето училище, обучаващо здравни специалисти протича в реални болнични условия. Присъствието на пациента като трета страна в него значително повлиява на взаимоотношенията преподавател – студент – пациент. **Адаптацията на бъдещия специалист** в стационара изисква притежаването на морално–волеви качества, на такава ценностна система, която позволява на личността му да се адаптира към новите социални условия в болничната среда, да реализира своя творчески потенциал в съвременното общество. Адаптацията му изисква средата и условията, при които се организира и провежда учебния процес да поставя определени изисквания към дидактическата технология, към психологичната страна на сложното взаимодействие преподавател – пациент – студент – медицински екип (№ 43, № 51). Специалистите по здравни грижи в процеса на обучение на пациента в лечебното заведение (№ 37, № 35), № 49, № 53, № 55) зачитат правата на пациента (№ 26, № 68), вземат неговото информирано съгласие за полагане на общи и специални здравни грижи към него. Професионалното формиране и адаптиране на специалиста в условията на болничната среда е решаващо, както и успешното му овладяване на елементите на здравните грижи за пациента.

Адаптацията на бъдещия здравен специалист е водеща в планирането, организирането, провеждането, координирането, контролирането на грижите за нуждаещия се човек. Негова значима функция е и оптималният подбор на методите за адаптация, така че те ефективно да го подпомогнат в условията на реалната болнична среда (№ 41).

Подготовката на бъдещите специалисти за професионална адаптация определя приспособителните способности на личността в психологичен, социален и професионален аспект. Професионалната адаптация на бъдещите специалисти по здравни грижи протича като отношение между приспособяването им към условията, характера и режима на трудовите процеси в медицинската професия и техните възможности, способности и наклонности. Най-добра възможност за адаптация към професията – специалист по здравни грижи има, когато е налице самооценка, близка до реалните възможности на студента. Това води до положителна мотивация за осъществяване на професионални цели, чувство за удовлетвореност, положителни социални отношения, емоции, които създават благоприятни условия за осъществяване на професионални задачи. Активира се формирането на професионално значими качества и устойчивост, активната ѝ позиция към професията (№ 59).

Практическата подготовка на бъдещите специалисти по здравни грижи (№ 54, № 57) и клиничната практика като форма за оптималната им професионална подготовка във висшето училище се провежда в реални болнични условия и има своите специфични цели, задачи, организация и методика на провеждане, обусловени от присъствието на пациента в учебния процес. Клиничната практика е основна технология в системата за подготовка, организация и управление на учебно–възпитателния процес във висшето училище. Общуването им с медицинския екип, пациентите и техните близки изисква адекватно етично поведение, строго спазване на принципите за автономност, конфиденциалност, безвредност, добронамереност, равнопоставеност, полезност. Студентът спазва изискването да получи информираното съгласие на пациента преди всяка извършвана за него манипулация. Той притежава правото да се съгласи или откаже от нея. Комплексният анализ за ролята, функциите и ефективността на клиничната практика за оптималната професионална подготовка и формиране на бъдещите

специалисти по здравни грижи позволява да се направят изводите: че тя разширява, задълбочава и затвърдява вече придобити знания; осигурява условия за формиране на професионални умения и навици; съдейства за творческо прилагане на теорията в практиката; подпомага формирането на самостоятелно професионално мислене; създава възможност за усвояване на най-подходящите психологически и етични модели на общуване с пациента и неговите близки; подпомага формирането на умения за работа в екип; съдейства за формирането на професионално значими личностни качества (№ 61).

Психолого-дидактическата характеристика на умствения труд на бъдещия професионалист по здравни грижи в условията на университетското образование (№ 32) по своята същност анализира труда на студента, обучаващ се за здравен специалист. Реализира се чрез неговите психични процеси и състояния като възприятие, представи, памет, мислене, внимание, фантазия и е свързан с натоварването на познавателната, емоционалната, волевата сфери и на сетивния анализаторен апарат. Работоспособността на студентите се определя от функционалните възможности на всички органи и системи, но най-много от тези на централната нервна система. Специфични характеристики има и предлаганото за усвояване учебно съдържание. В реална болнична среда се наблюдава повишена концентрираност на вниманието, точно и бързо възприемане, добра подвижност на мисловните процеси, справяне с поставените им професионални задачи. При започващо понижаване на работоспособността, чрез волево усилие и използване резервите на психичната регулация, може да се компенсира напълно и преодолее чувството за умора. Ако се продължи работата при леглото на болния или в специализирания учебен кабинет, компенсацията става неустойчива и работоспособността прогресивно спада.

02.10.2019г.
гр. Варна

Подпис:.....
/доц. Елена Желева, д.п./